

A JUGOSZLÁV KOMMUNISTA PÁRT V. ÉRTEKEZLETÉNEK HATÁROZATA¹

I.

A második imperialista háború tűzvésze mindjobban dühög, egyre inkább terjed, újabb és újabb országokat áraszt el, és a világ új felosztására irányuló imperialista világháborúvá változik. Az egy év alatt, amióta dúl az imperialista háború, teljesen lehullott mindkét tábor imperialista hódítóinak álarca. Napnál is világosabbá vált, hogy az angol és a francia imperialisták nem a szabadságnak, a demokráciának és a kis nemzetek függetlenségének megvédése érdekében robbantották ki az új háborús tűzvészt, hanem azért, hogy megvédjék gyarmati uralmukat és egyeduralmukat, amelyre a múlt imperialista háború győzteseiként tettek szert; napnál is világosabbá vált, hogy a német és az olasz imperialisták nem azért háborúznak, mert úgymond helyre akarják hozni a múlt háborúban ellenük és más kisebb népek ellen ekövetett versailles-i igazságtalanságokat, hanem azért, hogy hatalmukba kerítsék ellenfeleik gyarmatait és piacait, rabságba döntsék a független, de különösen a védtelen kis nemzeteket, egyeduralomra tegyenek szert Európában és más világrészeken.

A kapitalista világ az angol pénzligarchiával az élen és az áru- szociáldemokrata vezetők segítségével a második imperialista háború egész ideje alatt lázasan kereste a kiutat mindazoknak az ellentmondásoknak és ellentéteknek a labirintusából, amelyek megoldhatatlanok maradnak, amíg csak a kapitalizmus létezni fog, de amely a Szovjetunió fennállása folytán még veszélyesebbé váltak számukra. A múlt imperialista háborúból győztesként kikerült imperialista tömb minden reménye abban volt, hogy egyre veszélyesebb ellenlábását, Németországot összeugrasztsja a Szovjetunióval, vagyis hogy ezek az egymás elleni harcban elvéreznek és legyengülnek, továbbá abban, hogy a német imperializmus segítségével megakadályozzák a szocializmus építését a Szovjetunióban, amelyet az imperialista világ legnagyobb ellenségének

és veszélyének tekintenek, a legyengült imperialista Németországot pedig ártalmatlanná teszik. Ezzel a céllal az angol imperializmus sok engedményt tett ellenlábasaiknak: Mandzsuriát 1931—1932-ben átengedte a japán imperialistáknak, Abesszíniát és Albániát átengedte az olasz imperialistáknak, a Saar-vidéket, Ausztriát és Csehországot átengedte a német imperializmusnak, a francia imperialistákkal együtt pedig a hősi spanyol népet vérontójának kezére adta, és így tovább. Az angol és a francia imperialisták mindent elkövetnek, hogy különféle fondorlatokkal a Szovjetuniót berántsák a háborúba, mert azt akarják, hogy a Szovjetunió kaparja ki számukra a gesztenyét a tűzből. A bölcs sztálini békepolitikának és óriási erejének köszönhetően azonban a Szovjetunió elhárítja határaitól a háborús veszélyt, korlátozza a háborús tűzvészt, és ebben az évben a dolgozók 23 milliós tömegét szabadítja fel a nemzeti és a kapitalista rabság alól.

Már az első imperialista háborúban a reakciós szociáldemokrácia volt az imperialista burzsoázia leghűbb szolgálója és fő támasza, ebben a második imperialista háborúban pedig átváltozott a lehangosabb háborús uszítóvá, amely a Szovjetunió ellen irányult, és az imperialisták eszközeként nyíltan a munkásmozgalom szétrobbantásán, az imperialista célok elérésén ügyködött. Mint a kapitalizmus hű szolgálói, a reakciós szociáldemokraták, Blummal, Citrine-nel, Sandorsonnal és másokkal az élen, nekirontottak a Szovjetunióknak a fehér-finn tábornokok provokációi idején, és az egész világ előtt ismételtelen bizonyították, hogy a reakciós kapitalizmus előőrsei a szocializmus első országa, a Szovjetunió elleni harcban. Mint a munkásosztály ellen folytatott harc kapitalista érdekeinek hű őreiről a reakciós szociáldemokrata vezetőkről minden országban, így nálunk Jugoszláviában is kiderült, hogy a polgári békét hirdetik, a dolgozó tömegek igazságos harcát fojtják el, a szakszervezeti mozgalmat és a munkásosztály egységét rombolják.

Dánia, Norvégia, Hollandia, Belgium, Luxemburg, Franciaország és más országok ennek az évnek a folyamán az angol és francia imperialisták háborúra uszító politikájának, a német és olasz imperialisták hódító törekvéseinek áldozataivá lettek. Mindezek az országok, Németországgal és Angliával együtt, továbbra is a háborús pusztítás színterét alkotják. Az imperialista hódítók bombázzák és kíméletlenül pusztítják a falvakat és városokat. Gyilkolják a békés lakosságot, az asszonyokat, a gyermekeket, az öregeket. Kíméletlenül folytatják a kölcsönös irtóhadjáratot, új harctereket keresnek, az ellenfél gyenge pontjait kutatják. Véget ért az ún. villámháború, a hadviselés hosszan tartó, kimerítő pusztítássá változott. A német és az olasz imperializmusnak nem sikerült villámgyors rohammal megtörnie az angol imperializmust, mert az angolok bevetették óriási tartalékerőiket, és egyre nagyobb segítséget kaptak Amerikától. A háború most kelet felé, a Csendes-óceán, a gyarmatok, a Balkán felé terjed.

Annak következtében, hogy az angol imperializmus befolyást gyako-

rolt az önkényuralom felelőtlen görög vezetőire, a görög nép háborús katasztrófába sodródott, az olasz imperialista támadók áldozatává lett. Görögország az imperialista nagyhatalmak egymással való balkáni leszámolásának színterévé vált.

A jelenlegi második imperialista háború a kapitalista rendszer és a szocialista rendszer közötti mély ellentétek jegyében tombol. A szovjetek nagy országának népei győzedelmesen befejezték a szocializmus építését, s ezáltal megteremtették határaik biztonságának sziklaszilárd alapját, a nemzetközi proletariátus és az összes elnyomottak bevehetetlen erődítményét. A békére törekvő és az összes népeknek a különválásig terjedő önrendelkezési jogát, valamint a más népekkel való egyenjogú egyesülés szabad akaratát védelmező szovjet politika lépten-nyomon megghiúsította az imperialista hódítók és a háborús uszítók terveit, ugyanakkor megbonthatatlan szövetséggé kovácsolta egyfelől a szocializmus országát, másfelől az egész világ dolgozó tömegeit és elnyomott népeit. Az imperialista háború, az imperialista elnyomás és általában az imperialista rendszer ellen küzdő munkásosztálynak, dolgozó tömegeknek, elnyomott népeknek ma nemcsak saját forradalmi erőik vannak, hanem e harcuk élén a szocializmus nagy országának legyőzhetetlen államhatalma és katonai hatalma áll. Ez a körülmény még inkább kielezi a két világ közötti ellentétet, ezért sajátos jelleget és távlatokat kölcsönöz az imperialista háborúnak. Míg egyfelől ez az ellentét olyan értelemben van hatással az imperialista háborúra, hogy korlátozza arányait, csökkenti romboló erejét, elsősorban pedig fokozza a bekebelezés és hadisarc nélküli békéért, a népek önrendelkezésre és más népekkel való szabad egyesülésre való jogáért világszerte küzdő elnyomott tömegek forradalmi mozgósítását, másfelől hatással van az imperialista tömbök terveire, számtalan kölcsönös engedménytételre kényszeríti őket, és fokozza ezeknek az imperialistáknak a nagy Szovjetunió növekvő erejétől való félelmét. Ebben a háborúban lehetőségek tehát a legnagyobb fordulatok, s ezekkel a munkásosztály élcsapatának számolnia kell. A Szovjetunió számára biztosított béke minden napja az imperialista rendszerre újabb csapást mér, a béke, a nemzeti függetlenség, a haladás és dolgozó emberiség jobb életéért vívott küzdelem híveinek pedig újabb győzelmet hoz.

A hadban álló imperialisták ellen óriási forradalmi erők tömörülnek és mozgolódnak. A gyarmati uralom alatt élő nemzetek sokasága készül az imperialista elnyomás megdöntésére. Az európai népek a hadban álló imperialista erők rabigájában nyögnek. A munkásosztály gyorsan megszabadul az áruló szociáldemokrácia befolyásától, mind határozottabban és szilárdabban tömörül a Kommunista Internacionálé köré, és a harc egyre bátrabb formáira tér át. Az úri burzsoá vezetők által becsapott és félrevezetett paraszttömegek mindinkább felismerik a munkásosztályéival közös érdekeiket, s az imperialista háború és következményei ellen folytatott közös harcban erős szövetséget kovácsolnak a munká-

sokkal. A német és olasz haderők szét vannak szórva egész Európában és Afrika nagy részében, s ez a tény mindenképpen meggyorsítja a katonai egyenruhába öltözött munkások és parasztok forradalmi tudatának érlelődését. Másrészt az angol tömb katonái világosan látják, hogy imperialista hatalomtartóik szovjetellenes politikája szörnyű helyzetbe sodorta, és szabadságuk elvesztésének peremére taszította népeiket. Az angol imperialisták gyengülése bátrabb felszabadító harcra készíti az angol imperializmus gyarmati uralma alatt sínylődő népek egész sorát. A kínai népnek a japán hódítók elleni felszabadító harca felbátorítja és imperialistaellenes küzdelemre buzdítja az egész gyarmati világot. Ezáltal összeomlik az imperialista rendszer két legerősebb tartóoszlopa: az angol birodalom és az India feletti gyarmati uralom, valamint a Kínát rabságban tartó japán hatalom, és óriási forradalmi erők szabadulnak fel, amelyek nemcsak az angol, illetve japán imperialistákkal szállnak szembe, hanem az említett népek ismételt imperialista leigázására irányuló mindennemű jövődöbéli próbálkozással, minden olyan kísérlettel is, hogy a német, olasz és japán imperialisták akár ideiglenesen is stabilizálják az új imperialista „békét”. Mindezek az erők legfőbb támaszokat, szövetségesüket és élcsapatukat a Szovjetunióban, a szovjet békepolitikában látják, mert a szocializmus első országa — az összes említett felszabadító erőkkel való szövetségét szilárdítva — ezzel a politikájával a két világ közötti ellentéteknek a szocialista világrend győzelméhez vezető végleges megoldásáért küzd.

Az imperialista burzsoáziával szemben, amelyet az imperializmus belső erői egyre inkább a háborúba taszítanak, a kommunista pártok vezette munkásosztállyal az élen és szoros szövetségben a Szovjetunióval az elnyomott tömegek viharos harci hulláma csatlakozik a bekebelezés és hadisarc nélküli békéért, az összes népeknek a különválásig terjedő önrendelkezési jogáért és a más népekkel való egyenjogú egyesülés szabad akaratának érvényesítéséért folytatott közös harchoz.

A fenti jogokért való mindennapi küzdelemben az egész világ dolgozó és elnyomott tömegei előtt közvetlenül felmerül az imperialista rendszer megdöntésének kérdése. A dolgozó tömegek ma nem harcolhatnak az igaz békéért, ha egyszermind nem küzdenek az imperialista háborúk legfőbb okainak megszüntetéséért, hiszen ezek a háborúk szervesen összefüggnek az imperialista rendszer fennállásával. Az elnyomott népek nem harcolhatnak szabadságukért, a veszélyeztetett népek nem küzdhetnek függetlenségükért, ha valamennyien nem harcolnak az ellen a „béke” ellen, amelyet az imperialisták képzelnek el, s amelyet csakis az összes kontinensek kis népeinek és veszélyeztetett népeinek gyarmati leigázásával lehetne létrehozni; nem harcolhatnak szabadságukért, ha küzdelmük során alapjaiban nem támadják az imperialista rendszert, amely csakis a rabságban tartott népek még fokozottabb leigázásával hosszabbíthatja meg életét. Azzal a távlattal szemben, amelyért az imperialista burzsoázia harcol, vagyis azzal a szándékkal ellentétben, hogy

a háború a világ újrafelosztásán és a rabságban tartott népek még fokozottabb elnyomatásán alapuló új imperialista „békével” érjen véget, a dolgozó parasztsággal és az elnyomott népekkel szövetségben álló munkásosztály előtt az imperializmus forradalmi megdöntésének távlatát, a szocializmus új győzelmeinek és az imperialista háborúk gyökeres megszüntetésének távlatát nyílik meg.

II.

1. A háborús tűzvésznek a Balkánra való kiterjesztésével a háború veszélye közvetlenül fenyegeti Jugoszláviát. Jugoszlávia népeinek függetlensége nagy veszélybe került. Mindkét imperialista tömb ügynökei minden erejükkel azon vannak, hogy Jugoszláviát a háborúba taszítsák. Már a provokációk is megkezdődtek Jugoszlávia határain (Bitola). A környező totális hatalmak napról napra nagyobb nyomást gyakorolnak a kis balkáni népekre, de különösen Jugoszláviára; azt követelik tőle, hogy teljesen rendelje magát alá háborús szükségleteiknek és céljaiknak. Az ország gazdasági kizsákmányolásának fokozása végett sürgetik, hogy Jugoszlávia is, Románia és más országok mintájára, vezesse be az ún. totális rendszert. A totális tengelyhatalmak kiszállítják Jugoszláviából nemcsak az árutöbbletet, hanem azt is, ami Jugoszlávia népeinek élelmezéséhez nélkülözhetetlenül szükséges. A berlini és római imperialista hódítók nagy háborús terhet raknak Jugoszlávia dolgozó népének vállára. Ezért Jugoszlávia az eltelt egy év folyamán a drágaság szempontjából a világ harmadik országa lett. A háború uzsorásai és spekulánsai, de a belgrádi és a zágrábi hatóságok is, rettenetesen emelik az élelmiszer árát. A jugoszláv dolgozó nép tömegeinek ajtaján már kopogtat az éhség. Dalmáciában, Líkában, Kordunban, horvát Zagorjében, a tenger melléken, Bosznia-Hercegovinában, Crna Gorában és másutt már nincs kenyér, noha nemrégén ért véget az aratás, a tél pedig közeledik. Ezeknek a vidékeknek a dolgozó népe képtelen megfizetni a legfontosabb létszükségleti árucikkeket, sokszor pedig a pénzéért sem tudja beszerezni azt, amire szüksége van. A rendszer úgymond letartóztatja az apró spekulánsokat, a nagy spekulánsokat és a kapitalistákat pedig védelmezi. A szegény- és középparasztoktól a hatóságok mindent elszednek, még azt is, ami saját élelmezésükhöz szükséges, a kulákoknak és más gazdag embereknek pedig megengedik, hogy kedvük szerint üzérkedjenek.

2. A munkásosztály nehéz helyzetben van. Az élelmiszer árának gyors növekedése miatt a napszám rohamosan értéktelenedik. Míg a sztrájkok és a bérmozgalmak formájában folytatott szívós küzdelem eredményeképpen a napszám az idén alig 25—35 százalékkal növekedett, az élelmiszer árának emelkedése 60-tól 300 százalékgig terjed, ezért a munkások helyzete elviselhetetlenné vált. Ugyanez vonatkozik az alacsonyabb és közepes rangú tisztviselőkre és a lakosság többi szegény rétegére is.

3. Az elmondottak miatt növekszik a szegény- és középparasztok elégedetlensége, növekszik a polgárság szegény- és középrétegeinek elégedetlensége, növekszik a munkások elégedetlensége, s noha drákói szigorral tiltották meg a sztrájkokat, a munkások sztrájkharcot kezdenek, hogy saját maguk és hozzátartozóik számára kiharcolják a szükséges darab kenyeret, hogy megvédjék pusztá életüket. A sztrájkok és tüntetések egyre élesebb és tömegesebb jelleget öltenek. A burzsoázia mind kíméletlenebbül és reakciósabban tör a dolgozó nép életére. Jugoszláviában kiéleződik az osztályellentét, és jelzi, hogy a közeljövőben döntő küzdelmek következnek be.

III.

1. A népellenes Cvetković—Maček kormány mind reakciósabbá válik. A gyűjtőtáborok létrehozásáról szóló rendelet, a rögtönítélő bíróságról szóló törvény, a zsidótörvény, a kényszermunka bevezetéséről szóló rendelet, az oktatásról szóló rendelet, a munkások és a munkaadók közötti viszonyok megoldásáról szóló rendelet, a járási képviselői testületekről szóló rendelet (Horvátország) és számos egyéb intézkedés a Cvetković—Maček kormány reakciós népellenes jellegére vall. A munkásosztály üldöztetésének és terrorizálásának, az áldozatul esett ártatlan munkások, fiatalok és haladó értelmiségiek vérével befröcskölt kormánya ez. Reakciós belpolitikája és ingadozó külpolitikája a pusztulásba taszítja az országot, veszélyezteti Jugoszlávia népeinek függetlenségét. Ez a kormány nem veszi tekintetbe a népnek azt a követelését, hogy e nehéz órákban Jugoszlávia támaszkodjon a Szovjetunióra, együttműködjön vele, és kössön kölcsönös segélynyújtásról szóló egyezményt. Ellenkezőleg, a kormányban és rajta kívül ügyködő különféle áruló és behódoló elemek, mint amilyen például Korošec atya és a többi hasonló, nyíltan ügyködnek a tengelyhatalmak javára, eladják a nép függetlenségét, eszeveszett hajsztát folytatnak a Szovjetunió ellen.

2. A szerb és a horvát urak által 1939 őszén kötött úgynevezett megegyezés „Jugoszlávia dolgozó tömegeinek és nemzeti elnyomásban tartott népeinek további kizsákmányolásáról szóló megegyezés” volt (a KI határozatából). Egyrészt ezzel a megegyezéssel nem oldódott meg a horvát kérdés, másrészt még inkább fokozódtak a horvát burzsoázia igényei, ezenkívül a szerb burzsoázia nagy része sincs vele megelégedve. Egyre inkább alattomos, egymás elleni harc nyilvánul meg. Mind az egyik, mind a másik részről a nemzeti sovinizmus szítása tapasztalható. A horvát burzsoázia ugyanolyan elnyomó törekvéseket tanúsít Jugoszlávia más nemzeteivel szemben, mint a szerb burzsoázia: a horvát burzsoáziának Boszniával, Hercegovinával, Vajdasággal, sőt Szlovéniával szemben támasztott igényei ezt egyértelműen bizonyítják.

3. Ezzel a megegyezéssel Horvátországban nem oldódott meg a parasztkérdés. Sőt, nemcsak hogy továbbra is nyílt maradt, hanem még inkább kiéleződött, mert a horvát urak nem oldották meg a parasztokat aggasztó egyetlen problémát sem, vagyis mindmáig megoldatlan: a) az agrárkérdés, illetve a nagybirtokok felosztása és az, hogy a földet a parasztnak adják használatra; b) az adók és egyéb közterhek csökkentése; c) a parasztnak adósságainak jóváírása és a nekik szánt hitel folyósítása; d) az ipari termékek árának csökkentése és a paraszti termékek viszonteladóinak a termelő parasztnak és a széles néptömegek javára való felszámolása stb. Ellenkezőleg, a horvát parasztságra újabb terhek nehezednek különféle pótdók formájában, a nagy létszámú bürokratikus apparátus, a biztonsági és más elnyomatási szervek fenntartására szolgálnak. A parasztnak pótdótot kötelesek fizetni még arra is, amit saját maguk fogyasztanak (a borra és egyebekre).

A becsapott horvát parasztnak tömegeinek haragja ma saját horvát uraik ellen fordul; a falvakban egyre inkább kiéleződnek az osztályellentétek. Hogy megtörje a parasztnak tömegeinek ezt a haragját és harci készségét, a horvát burzsoázia bevezette az ún. járási képviselői testületeket, amelyeket általában csupa kulákok alkotnak, hiszen a horvát burzsoáziának ma már a kulákság az egyetlen támasza, mert a szegény- és középparasztnak körében elveszíti tömegbázisát.

Minthogy a HPP-beli urak által becsapott parasztság elégedetlenné vált, fokozódott annak veszélye, hogy a külföldnek kémkedő frankista ügynökök demagóg propagandát fejtenek ki a parasztnak körében, különösen Líkában, részint Zagorjében és másutt. Az efféle ügynökök különféle ígérekkel vezetnek félre a parasztnak. A kommunistáknak a falvakban kifejtett intenzív tevékenysége lehetetlenné teszi e káros néppellenes propagandát Horvátországban, s leleplezi szószólóit a parasztnak előtt.

A falvakban végbemenő osztálydifferenciálódás és az osztályharc kiéleződésének folyamata megfigyelhető más tartományokban is: Szlovéniában, Szerbiában, Crna Gorában és másutt. Ennek oka egyfelől a paraszttömegek egyre fokozódó elszegényedése, másfelől pedig a falusi gazdáknak (kulákoknak) a burzsoázia általi pártfoglalása. A differenciálódásnak és az osztályharc kiéleződésének ez a folyamata a falvakban elkerülhetetlenül nemcsak az egyes burzsoá pártok gyengüléséhez, hanem szétzúllásához is vezet, s ez különösen Szerbiában nyilvánul meg.

Korošec atya Szlovén Néppártjában, amely most a Jugoszláv Radikális Közösség alkotórésze, fokozott forrongás és elégedetlenség támadt az imperialista háború kezdete előtt: a) a Jugoszláv Radikális Közösséggel való egybeolvadása és hagyományos önállóságának elvesztése miatt; b) a szegény- és középparasztnak túlzott eladósodottsága és a párt vezetőségének kezében tartott szövetkezeti intézmények uzsorakamatái miatt; c) a szlovén burzsoázia támaszát alkotó falusi kulákoknak a szegény- és középparasztnakra gyakorolt nyomása és az ebből eredő gyűlö-

let miatt; d) a nagy drágaság és ennek az imperialista háborúnak a többi következménye miatt.

Szerbiában a burzsoázia »Szerbek, tömörüljetek!« jelszóval igyekszik megakadályozni a paraszttömegek szétszéledését, valamint a burzsoá pártok apró csoportokra és frakciókra való széthullását, de sikertelenül. Ennek okai a következők: a) az említett pártok vezetőségeinek teljes politikai csődje és irányvesztettség; b) a hozzájuk tartozó tömegeknek a burzsoázia általi egyre fokozottabb kizsákmányolása, valamint a szegény- és középparasztoknak különösen az imperialista háború folyamán történt elszegényedése miatt kiábrándultság. Ezeknek az elégedetlen paraszttömegeknek a túlnyomó részére még nem terjedt ki pártunk tevékenysége, ezért hajlamosak bedőlni a Ljotić-pártiak, valamint a demokratikus és a földműves baloldal némely demagógjainak, akik a szerb burzsoázia utolsó tartalékát alkotják a kommunistáknak a paraszttömegekért való harcával szemben.

Ezeknek a pártoknak a gyengülése és széthullása még nagyobb mértékben megnyilvánul a nemzeti elnyomás alatt álló tartományokban.

Macedóniában, Crna Gorában, Metohijában és Kosovóban, Vajdaságban és másutt a nemzeti elnyomás és a fokozott szociális kizsákmányolás miatt a burzsoá pártoknak ez a széthullási folyamata még fokozottabban kifejezésre jut. Az elnyomott nemzetek és nemzeti kisebbségek parasztságát rettenetesen kizsákmányolják, elveszik földjüket és erdeiket, ugyanakkor bizonyos odavándorolt elemeket pártfogolnak, nekik adják a legjobb földet, mert rájuk támaszkodik az elnyomó burzsoázia (Macedónia, Metohija).

Az összes elmondottak a burzsoá pártoknak a falvakban való gyengülését és szétesését okozzák; az osztályellentét és az osztályharc kiéleződése nagyjából a szegény- és középparasztoknak, valamint az egyéb dolgozó tömegeknek a kapitalisták általi kizsákmányolásából és fosztogatásából eredő következmény. Mindez megköveteli, hogy a kommunisták fáradhatatlan tevékenységet fejtsenek ki falun, ahol a Kommunista Párt napról napra nagyobb tekintélyt szerez és rokonszenvet ébreszt maga iránt.

IV.

1. Miután meghallgatta a szervezeti kérdésekről szóló jelentéssel, valamint a politikai, szakszervezeti és egyéb kérdésekkel kapcsolatos beszámolókat, a JKP V. értekezlete egyhangúlag megállapítja, hogy a KB munkája és politikai irányvonala az eltelt három év folyamán alapjában véve helyes volt; hogy a KB mindig idejekorán helyes álláspontot foglalt el az összes fontos kérdésekben. Az értekezlet megállapítja, hogy helyes politikai irányvonalának köszönhetően a párt megszerezte a széles néptömegek bizalmát, és tekintélye nagymértékben növekedett.

2. A JKP V. értekezlete helyesnek tekinti az előbbi vezetőségek szervezeti és politikai hibáiról és kártékony munkájáról elhangzott beszámolókat értékeléseit, s megállapítja, hogy az itt említett jelenségekről már a KI is kifejtette véleményét.

3. A JKP V. értekezlete egyhangúlag üdvözli a Kommunista Internacionálé arra irányuló intézkedéseit és segítségét, hogy pártunk megtisztuljon a különféle kártékony, frakciózó és pártellenes elemektől.

4. A JKP V. értekezlete úgy véli, hogy a JKP KB-nek a párton belüli körülmények rendezésére irányuló munkája helyes volt:

a) megfelelő intézkedéseket tett, hogy felszámolja a fegyházban levő Petko Miletic frakciózó és kártékony csoportját;

b) oda hatott, hogy felszámolja a külföldön tartózkodó Robert-Zeljezar és társai vezette pártellenes, frakciózó csoportot (Labud Kusovac és Ivan Marić csoportját);

c) megfelelő intézkedéseket tett, hogy végrehajtsa az 1939. évi országos párttanácskozásnak a HKP vezetőségén belüli átszervezésre vonatkozó határozatát, s ez az átszervezés igen hasznosnak bizonyult a HKP további munkája és fejlődése szempontjából, mert hozzájárult taglétszámának nagyarányú növekedéséhez és szervezeti megerősödéséhez;

d) megfelelő intézkedéseket tett a dalmáciai pártszervezet helyzetének rendezésére;

e) oda hatott, hogy eltávolította a vezetőségből azokat a likvidátorokat és fegyelmezetlen elemeket, akik a pártot fel akarták számolni, és helyette valamilyen új munkáspárt-szervezetet akartak alakítani;

f) kizárta a pártból azokat a dalmáciai egészségtelen és idegen elemeket, akik évekig fékeztek a párt munkáját és fejlődését ebben a tartományban;

g) megfelelő intézkedéseket tett a szerbiai volt „baloldali” és jobboldali /Lj(uba) R(adovanović) és mások vezette/ frakció káros maradványai ellen;

h) intézkedéseket tett egy olyan revizionista csoport kísérletei ellen, amely elméletileg Marx, Engels, Lenin és Sztálin tanainak kiforgatásával akart ártani a munkásmozgalomnak;

i) lépéseket tett a párton belüli különböző elhajlások, köztük a nemzeti és uszályhordozói túlkapások, valamint a pártban megnyilvánuló más egészségtelen jelenségek: az opportunizmus, a likvidátorság, a fegyelmezetlenség stb. ellen. — Az V. értekezlet megállapítja, hogy a KB-nek az összes ilyen jelenségek ellen tett intézkedései eredményeképpen sikerült nemcsak megőrizni a párt egységét, hanem szervezetenként megerősíteni és akcióképesebbé is tenni a pártot.

Az V. értekezlet elfogadja a metohijai és kosovói küldött elvtársaknak azt a javaslatát, hogy e tartomány pártszervezete váljon külön a Crna Gora-itól, valamint hogy Metohija és Kosovo Területi Bizottsága teremtsen közvetlen kapcsolatot a Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottságával.

V.

1. Az értekezlet úgy véli, hogy a nagy politikai és szervezeti hibák: a) az 1933. évi községi választások bojkottálása; b) az 1935. évi képviselőházi választásoknak az ellentmondó külföldi utasításokkal történt szabotálása; c) a pártnak az illegális pártszervezetek felosztási kísérlete útján való 1937. évi felszámolására irányuló próbálkozás; d) az illegális ifjúsági szervezet, a Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetség 1936. évi felosztása stb. nem voltak véletlenszerűek, sem pedig a tudatlanság és politikai felkészületlenség következményei, hanem a vezetőségbe ideiglenesen befészkelődött idegen elemek kártékonyosságát tükrözték. Az összes említett és a számos egyéb hibát módszeresen, tervszerűen követték el, mégpedig ezeknek a vezetőségeknek az összes legfontosabb kérdésekre vonatkozó irányvonala szerint, amelynek pedig egyetlen rossz szándékú célja az volt, hogy lehetetlenné tegye a párt munkáját és fejlődését. Mindezek a hibák súlyos következményekkel jártak a pártra nézve, rombolták a JKP-nek mint politikai tényezőnek a tekintélyét, sorvasztották a tömegeknek a pártba vetett hitét; az ifjúság körében és a pártnak elkövetett szervezeti hibák zűrzavart és szervezetlenséget idéztek elő, s ezt kínkeservesen sikerült leküzdeni.

2. A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusán hozott történelmi jelentőségű határozatoknak köszönhetően, annak ellenére, hogy e határozatok végrehajtása során szektás és opportunisták elhajlások is megnyilvánultak, pártunknak sikerült kapcsolatot teremtenie a tömegekkel, megerősítenie helyzetét, és fokoznia befolyását a tömegszervezetekben: a szakszervezetekben, a parasztszervezetekben, az ifjúsági és sportszervezetekben, sőt a burzsoá pártokban is, a HPP-ben, az FDP-ben és másutt; mindezekben a szervezetekben a kommunisták tevékenységet fejtettek ki, és megszervezték a tömegek bizalmát.

3. A Népfront létrehozása idején, 1935-től 1939-ig, pártunknak nem sikerült egyezséget kötnie egyetlen politikai párt vagy csoport vezetőjével sem, kivéve bizonyos szlovéniai kispolgári csoportokat, ugyanígy nem sikerült elérnie, hogy a munkásosztály egységes frontja meg egyezzen a szociáldemokrata vezetőséggel, amely szabotálta ennek az egységnek a kialakítását. Az értekezlet azonban megállapítja, hogy az egységes front és a Népfront létrehozásának taktikája látható eredményeket hozott, s ezek az alábbiakban nyilvánultak meg:

a) a kommunisták vezetésével szervezett közös tüntetésekből és tiltakozásokból az 1938. évi Anschluss idején, amikor veszély fenyegette Jugoszlávia népeinek függetlenségét; a müncheni árulás idején szervezett tüntetésekből, amelyek Csehszlovákia népének harcát és függetlenségét támogatták;

b) a hírhedt Stojadinović-rendszer (ellen), valamint a horvát nemzeti kérdésre vonatkozó megegyezésért és megoldásért folytatott harcban;

c) az utóbbi évek folyamán szervezett számos nagy munkássztrájkban;

d) az imperialista háború elleni, 1939 őszén szervezett tömegtüntetésekben; a háború és a drágaság ellen irányuló, 1940-ben szervezett számos nagyarányú akcióban; a Szovjetunióval való együttműködést követelő megannyi tüntetésben;

c) abban, hogy a kommunisták megerősítették helyzetüket az osztályszervezetekben és egyéb nagy létszámú munkásszervezetekben.

4. A fent említettek során különböző hibák és a pártvonaltól való eltérések voltak tapasztalhatók:

a) Szlovéniában az elvtársak a fő figyelmet arra fordították, hogy egyezsége jussanak némely pártok csúcsaival, vagyis a külsőségekre ügyeltek, közben sokkal kevesebbet törődtek a tömegekkel való tényleges kapcsolatok kialakításával, az akciók szervezésével és egyebekkel, s némileg ennek következtében a szociáldemokraták, a keresztényszocialisták és mások még mindig viszonylag jelentős befolyást gyakorolnak a vállalatokban dolgozó munkástömegekre;

b) Szerbiában az elvtársak az 1936-tól 1939-ig terjedő időszakban túlságosan messzire mentek az úgynevezett nyugati demokrácia népszerűsítésében, s ily módon azt a meggyőződést váltották ki a tömegekből, hogy a nyugati országok csakugyan készek harcolni a szabadságért és a demokráciáért, így az imperialista háború kezdetén nehezebben és lassabban lehetett leleplezni ezeket a háborús uszítókat;

c) a Horvát Kommunista Párt vezető emberei a horvát kispolgári körök és az ottani nemzeti ideológia erős hatásának következtében a végletes szektáság, valamint a végletes opportunizmus és fullajtárság között lebegtek. Ezek az elhajlások az ország 1937—1938. évi védelmének kérdésében a pártvonalal szemben tanúsított nyílt ellenállásként jutottak kifejezésre, 1939 őszén pedig az efféle ellenállás a háború imperialista jellegének és annak a veszélynek a megítélésében nyilvánult meg, hogy Jugoszláviát Franciaország és Anglia oldalán be akarják vonni a háborúba. Mind az egyik, mind a másik esetben ezeknek az elvtársaknak az álláspontja teljesen azonos volt a horvát burzsoázia álláspontjával;

d) Horvátországban a vezető elvtársak 1938 őszén nyíltan szembe helyezkedtek a Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottságának azzal a határozatával, hogy önállóan fel kell lépni a választásokon, s ily módon, e durva fegyelemsértéssel, lehetetlenné tették, hogy a munkásosztály saját jelöltjeivel szerepeljen a képviselőházi választásokon, illetve azt az utasítást adták ki, hogy a horvát burzsoáziát támogassa;

e) Szerbiában a kommunistáknak a tömegszervezetekben folytatott tevékenysége főként csak Belgrádra és még néhány városra terjedt ki, vagyis a parasztság körében teljesen el volt hanyagolva, ezért a parasztok a földműves baloldal vezetőinek és másoknak a demagóg hatása alatt álltak. Szerbiában is e tevékenység főként a különböző akciókban való együttműködésre korlátozódott, illetve inkább külsőleges jelleget öltött, nem pedig tervszerű mindennapi munka volt, amely a paraszti

és egyéb tömegekkel való kapcsolat kialakítására és e tömegek megnyerésére irányult;

f) még mindig szektás viszonyulás tapasztalható a többi szakszervezettel: a Horvát Munkásszövetséggel, a Jugoszláv Munkásszövetséggel és más szervezetekkel szemben, s ez gátolja a vállalatokban dolgozó munkások egységének megteremtését.

5. A nemzetközi és a belső helyzet téves értékelése folytán, továbbá azért, mert a Központi Bizottságnak az ország védelmére vonatkozó irányvonalával szemben meg nem értés nyilvánult meg, a Crna Gora-i elvtársak 1940 áprilisában meghirdették a *leszerelés* jelszavát, amely zavart keltett a tömegekben, és nagy károkat okozott a pártnak. Legyen-gítette a Crna Gora-i pártszervezet politikai hatóképességét, megnehe-zítette a szervezeti és politikai munkát ebben a tartományban.

6. A legutóbbi hónapok akciói során szinte minden tartományban ki-fejezésre jutott némely pártszervezeteknek az a törekvése, hogy minden-áron, a mindennapi érdekekért folytatott harcra való tömegmozgósítás lehetőségeinek kellő figyelembevétel nélkül is politikai akciókat szer-vezzenek, s ezáltal a munkásosztály leghaladóbb részét elszakították tömegbázisától, illetve lehetővé tették a reakciónak, hogy fejtelenséget idézzen elő a munkásosztály harcában. Volt erre példa:

a) Dalmáciában, ahol egy hónap alatt három nem kellően előkészített általános sztrájk zajlott le, s ennek következtében a reakció számára lehetőség nyílt, hogy számos letartóztatással és üldöztetéssel gyorsan letörje a munkások ellenállását;

b) Szerbiában, ahol mindjárt a nagyarányú és sikeres politikai tünte-tések után tömegértekezletet hívtak össze, s ily módon lehetőséget szol-gáltattak, hogy a rendőrség fegyvertelen tömegekre lövöldözve álljon bosszút a történetekért;

c) Szlovéniában, ahol az elvtársak helyesen kezdték szervezni a drá-gaságellenes bizottságokat és tüntetéseket, de később a mindenáron való politikai akciók túl korai kiélezésének törekvései nyilvánultak meg, ahe-lyett, hogy tervszerűen készítették volna elő és szervezték volna meg a *tömegek mindennapi szükségleteiből* eredő tömegakciókat: a drágaság elleni küzdelmet, a munkássztrájkok elfojtása elleni harcot stb.

7. Az értekezlet megállapítja, hogy a Jugoszláv Kommunista Pártnak az összes nehézségek ellenére sikerült nagy eredményeket elérnie a párt szervezeti erősítésében, a JKISZ nagy létszámú szervezeteinek megalakításában, a párttagság létszámának növelésében és különféle akciók megszervezésében, továbbá részleges eredményeket a káderképzésben és egyebekben. Ezek az eredmények a következőkben nyilvánulnak meg:

a) Macedóniában, Metohijában és Kosovóban, Bosznia-Hercegoviná-ban sikerült megalakítani a pártszervezeteket és a tartományi vezetőségeket, úgyhogy Jugoszláviában ma nincs egyetlen olyan tartomány sem, ahol ne volna pártszervezet és vezetőség;

b) sikerült népes JKISZ-szervezetet létrehozni az összes országrészekben, kapcsolatot teremteni a munkás- és tanulóifjúsággal;

c) abban, hogy a tagság létszáma növekedett, mégpedig az utóbbi három év folyamán átlag 200 százalékkal;

d) a különféle illegális nyomtatott pártanyagok és kiadványok nagy mennyiségben: a *Proleter*, a *Srp i čekić*, a *Komunist*, a *Delo*, továbbá kiáltványok, közlönyök, röpiratok és más nyomtatványok megjelenésében;

e) számos félig legális és legális kiadvány megjelenésében;

f) a káderképzés részleges eredményeiben, noha ez még mindig a pártmunka leggyengébb oldala;

g) abban, hogy a pártnak a provokátoroktól és hasonló elemektől való megtisztítása folytán az utóbbi években sikerült lehetetlenné tenni, hogy az osztályellenség árulással vagy más úton nagyobb csapást mérjen a pártra;

h) abban, hogy a letartóztatott kommunisták egyre nagyobb számban tanúsítanak párttaghoz méltó magatartást az osztályellenséggel szemben, s ezáltal fokozzák a tömegeknek a párt iránti bizalmát;

i) a frakciózás és a csoportosulás felszámolásában, vagyis a párt teljes egységében, amely kifejezésre jutott ezen az V. értekezleten, akárcsak az összes tartományi és egyéb pártértekezleteken;

j) a párt által szervezett és irányított nagyszámú sikeres politikai és gazdasági akcióban: az imperialista háború és a drágaság elleni akciókban, a szociáldemokraták reakciós vezetőinek, a Horvát Munkásszövetség és a Jugoszláv Munkásszövetség vezetőségének szabotálása ellenére eredményesen megszervezett számos béremelési munkássztrájkban stb.

8. A szervezeti kérdésekben azonban egyes tartományok pártszervezetei nagy hibákat követtek el:

a) Horvátországban a vezető emberek a szervezeti tevékenységet teljesen elhanyagolták, illetve olyan bizottságokra bízta, amelyeknek egészen más feladataik kell hogy legyenek, s amelyek pártsejtek helyett egyéni kapcsolatok alapján és más úton-módon valamiféle bizalmi csoportokat alakítottak vidéken;

b) Dalmáciában egyes vezetők fel akarták számolni a pártot, és a Munkáspárttal akarták helyettesíteni azzal a szándékkal, hogy ily módon bázist teremtsenek maguknak a párt és a Központi Bizottság elleni harchoz;

c) Szerbiában nem nyilvánult meg idejekorán ellenállás a különféle volt jobboldaliakkal és baloldaliakkal szemben, akik a Munkáspártot akarták felhasználni a nem legális pártszervezetek felszámolására irányuló harcukban;

d) Szlovéniában egyes helyeken (így például Bela Krajinában és másutt) bizonyos opportunisták minden erejükkel a pártsejtek és pártszervezetek megalakítása ellen ügködtek.

Az értekezlet megállapítja, hogy a hasonló opportunisták és likvidá-

torok még mindig sok helységben és pártszervezetben alkotják a párt-szervezetek fejlődésének és szervezeti erősödésének legfőbb akadályát.

e) Sok szervezetben még mindig egyfelől opportunistá félelem nyilvánul meg az új tagoknak a pártba való felvételével szemben, másfelől szektás viszonyulás tapasztalható a tisztességes és megbízható munkásharcosok iránt, akik méltók arra, hogy a párt tagjai legyenek.

9. Az értekezlet megítélése szerint megengedhetetlen, hogy egyes nagy ipari központokban olyan helyzet uralkodjon, mint eddig:

a) Trbovlje bányaközpontban, ahol mintegy 15 000 munkás dolgozik, évek óta mindössze körülbelül 100 párttag van, mégpedig többnyire nem is aktív;

b) Jesenicében, ahol a munkások száma 4000, csak 22 párttag van;

c) a boszniai, szerbiai és más nagy ipari központokban, ahol a munkások tízezrei dolgoznak, a pártszervezetek egészen erőtlenek, vagy egyáltalán nem is léteznek.

10. Az értekezlet megállapítja, hogy a pártnak a falusi pártszervezetek megalakításával kapcsolatos tevékenysége, különösen Szerbiában, igen eredménytelen és elégtelen, s ez nagymértékben megnehezíti a munkás-paraszt szövetség megteremtésére, a paraszttömegeknek a burzsoá demagógok és különféle álbaldaliak, úgynevezett parasztfelszabadítók hatása alóli kivonására irányuló munkát.

VI.

Még egyszer kiemelve azokat a nagy eredményeket, amelyeket a Jugoszláv Kommunista Párt az utóbbi évek folyamán kifejtett munkájában elért, az V. értekezlet szem előtt tartja a pártban megnyilvánuló számos fogyatékoságot, mulasztást és gyengeséget is, ezért a következő feladatokat tűzi a pártvezetőség és az összes párttagok elé:

A háború elleni küzdelem

1. A Jugoszlávia népeinek függetlenségét és az országnak a háborúba való bevonásával fenyegető veszély küszöbén arra van szükség, hogy:

a) fáradhatatlanul és szüntelenül leleplezzük mindkét hadban álló tábor imperialista hódítóinak háborús céljait, a sajtó és akcióink útján küzdjünk e pusztító imperialista háború ellen, a hadisarc és mások területeinek bekebelezése nélküli békéért;

b) fáradhatatlanul és kitartóan leleplezzük le a különféle háborús provokátorokat, mindkét imperialista tömb imperialista hódítóinak különféle ügynökeit, akár a kormányban, akár a kormányon kívül ügynököknek a nép érdekei ellen és veszélyeztetik Jugoszlávia népeinek függetlenségét;

c) kitartó harcot folytassunk a Cvetković—Maček kormány ingadozó külpolitikája ellen, és határozottan követeljük, hogy kölcsönös segítségnyújtásról és szoros baráti együttműködésről szóló egyezmény megkötésével a Szovjetunióra támaszkodjunk;

d) határozott küzdelmet vívjunk az ellen, hogy a tengelyhatalmaknak a kormányban és a kormányon kívül mesterkedő ügynökei révén Jugoszlávia a tengelyhatalmak gyarmati uralmának bázisává legyen a nép teljes gazdasági kiszípolozásával és elszegényedésével járó háborúzáshoz;

e) kitartó harcot folytassunk az ellen, hogy a belgrádi és zágrábi rezsim olyan totális módszereket és különféle reakciós rendeleteket kényszerítsen a népre, amelyeknek célja, hogy a kapitalisták e reakciós intézkedések révén fokozottan kizsákmányolják a népet, és a tengelyhatalmak háborús terheit Jugoszlávia dolgozó népének vállára rakják.

2. A Jugoszlávia összes népeinek létérdekét szolgáló fent említett követelések valóra váltásáért vívott minél eredményesebb harc végett szükség van arra, hogy:

a) a kommunisták lent a bázisban megszervezzék a legszélesebb néptömegeket, és akciók, közlemények, tiltakozások útján tömegharcot folytassanak e követelések megvalósításáért;

b) a kommunisták lépjenek kapcsolatba a különböző politikai csoportokkal, azokkal a politikai személyekkel, akik közös platformon hajlandók együttműködni a fenti követelmények teljesítéséért folytatott harcban.

3. Mivel a népnek ígért szabadságok és demokratikus jogok helyett egyre inkább a hatalomtartók reakciója és kényszeruralma fokozódik, a kommunistáknak továbbra is kitartóan kell munkálkodniuk a tömegek mozgósításán és a tömegmegmozdulások szervezésén, ily módon kell harcolniuk:

a) a gyülekezés, tanácskozás és társulás szabadságáért;

b) a sajtószabadságért;

c) a 18 éven felüliek titkos és általános szavazati jogáért, beleértve a nők szavazati jogát is, illetve annak a szégyenletes horvátországi rendeletnek a hatálytalanításáért, amely a 24 éven aluliaktól megvonta a szavazati jogot;

d) a sztrájkjogért és a szakszervezetbe tömörülés szabadságáért;

e) a munkások és a munkaadók közötti vitás kérdések megoldásáról szóló reakciós rendeletek hatálytalanításáért;

f) az összes reakciós rendeletek: a zsidókról, a rögtönítélő bíróságról, a munkaszolgálatról, a gyűjtőtáborokról, az iskolai oktatásról és az egyetemi autonómia megszüntetéséről szóló rendelet hatálytalanításáért;

g) az Államvédelmi törvény hatálytalanításáért, valamint az összes politikai és katonai elítéltek, illetve a gyűjtőtáborokba hurcolt polgárok szabadon bocsátásáért;

h) az összes elkobzott munkásintézmények és munkásvagyonnak: a

munkáskamaráknak, a körzeti irodáknak és egyéb olyan intézményeknek a szakszervezeti mozgalom tulajdonába való visszajuttatásáért, amelyeket a hatalomtartók erőszakkal elkoboztak, és a Horvát Munkásszövetség, illetve a Jugoszláv Munkásszövetség szervezeteinek, vagyis a munkaadók által befolyásolt szakszervezeteknek a kezébe adtak.

A drágaság elleni küzdelem

1. A rettenetes drágasággal kapcsolatban, amely mindinkább fokozódik, s amelyet a rendszer törvénnyel védelmez, a kommunisták szervezeteinek a következő intézkedéseket kell tenniük:

a) az összes városokban és falvakban drágaságellenes bizottságokat kell alakítani azzal a céllal, hogy ellenőrizzék az élelmiszer árát, az élelem igazságos elosztását és a szegény rétegek élelmiszerral való ellátását, valamint hogy küzdjenek a városi és falusi üzérkedők és uzsorások ellen;

b) e bizottságok élén a kommunistáknak éberem kell ügyelniük arra, hogy a hatóságok a falusi gazdáktól (kulákoktól) és a nagybirtokosoktól kobozzák el az élelmet, ne pedig a szegényparasztoktól kobozzák el azt, amire önfenntartásukhoz szükségük van;

c) ezeknek az intézkedéseknek a megtétele csak akkor válik lehetségessé, ha a kommunisták a város és a falu népes tömegeit szervezik meg és mozgósítják a fenti követelések valóra váltásáért vívott közös harcra, a drágaság ellen folytatott közös küzdelemre;

d) a kommunistáknak a sajtó útján a széles tömegek előtt le kell lepelnükhöz a különféle háborús üzérkedőket és uzsorásokat csakúgy, mint az államhatalmi és egyéb intézményekben ügyködő szakértelőiket, tekintet nélkül arra, hogy miniszterről vagy egyszerű községi tiszviselőről van szó.

2. A súlyos gazdasági helyzet és az éhínség miatt, amely már Líkában, Dalmáciában és a tenger melléken, Bosznia-Hercegovinában, Crna Gorában, Zagorjében és másutt is dühög, tömegakciók útján a kommunistáknak fáradhatatlan harcot kell folytatniuk azért, hogy az összes éhező területeken mindjárt elegendő élelmet és más közszükségleti árucikket osszanak szét akár díjtalanul, akár alacsony áron. Ennek érdekében:

a) határozottan kell követelni a hatóságtól, hogy elsősorban az ország népének ellátásához szükséges elegendő mennyiségű élelmet biztosítsa, s csak az utána megmaradó felesleget szállítsa külföldre;

b) a falusi gazdák, a különféle üzérkedők által felhalmozott felesleges élelmiszert és egyéb közszükségleti árucikkeket el kell venni, és ingyen szét kell osztani a szűkölködő parasztok, munkások és más néprétegek között;

c) oda kell hatni, hogy a városokban az állam és a községi hatóságok

gyorsan határozzanak meg elegendő pénzt, élelmet, ruhaneműt és tüzelőt a munka nélküli dolgozók és egyéb szegény rétegek téli ellátására. Erre a célra könyöradományok gyűjtése helyett progresszívan növekvő adót kel kivetni a gazdag emberekre.

A nemzeti egyenjogúságért és szabadságért folytatott harc

Az imperialista hódításnak ezekben a sorsdöntő napjaiban, amikor a hatalomtartók nyers erőszakkal pusztítják a kis népek szabadságának és függetlenségének maradványait, és az egyes országok elnyomott népeinek rovására hódító céljaik elérésén ügyködnek, pártunk előtt még határozottabb formában merül fel a legfontosabb és legidőszerűbb feladatok egyike — a Jugoszláviában élő elnyomott népek és nemzeti kisebbségek nemzeti egyenjogúságáért folytatott harc. Ennek jegyében:

a) küzdenünk kell a macedón népnek a szerb burzsoázia általi elnyomatásával szemben követelt egyenjogúságért és önrendelkezésért, de egyidejűleg kitartóan kell munkálkodnunk azon, hogy leleplezzük az olasz és a bolgár imperialistákat, illetve ügynökeiket, akik ugyanúgy, demagóg ígéreteikkel, le akarják igazni a macedón népet;

b) harcolnunk kell a crnagorai nép egyenjogúságáért és önrendelkezéséért, de egyidejűleg határozott küzdelmet kell folytatnunk a föderalisták vezetősége ellen, amely az olasz imperialisták segítségével újabb rabigát készít a crnagorai nép számára;

c) küzdenünk kell a Kosovóban, Metohijában és a Sandžakban élő arnauta kisebbség szabadságáért és egyenjogúságáért, egyszersmind az olasz ügynökök ellen, akik ezekben az országrészekben különféle ígéretekkel igyekeznek félrevezetni az elnyomott arnautákat, és háborús összeütközést kiváltani Jugoszláviának ezen a vidékén;

d) harcolnunk kell a szerb burzsoázia által ezekben az országrészekben alkalmazott gyarmattartó módszerek ellen, továbbá mindazoknak a gyarmattartó elemeknek az elkergetéséért, akiknek a segítségével a szerb burzsoázia elnyomja a macedónokat, az arnautákat és a többi nemzetet;

d) küzdenünk kell a magyar, a román, a német és a többi vajdasági nemzeti kisebbség szabadságáért és egyenjogúságáért, de egyidejűleg az ellen a kísérlet ellen, hogy a magyar, a német és egyéb reakcióssok az imperialista hódítók segítségével ebben és a többi országrészben a maguk módján látszólag megoldják a nemzeti kérdést;

f) harcolnunk kell az ellen a kísérlet ellen, hogy a szerb és a horvát burzsoázia, meg sem kérdezőn az ott élő népeket, megosztozzon Bosznia-Hercegovinán. Mi kommunisták úgy véljük, hogy a Bosznia-Hercegovinában élő népeknek saját maguknak kell szabadon dönteniük hovatartozásukról, és megoldást találniuk arra, milyen legyen ennek az országrésznek a berendezése, éspedig önkormányzat útján vagy más módon;

g) küzdenünk kell a horvát és a szlovén nemzeti kérdés helyes megoldásáért, vagyis az ellen, hogy a szerb, a horvát és a szlovén burzsoázia e tartományok dolgozó népének rovására rossz-szándékúan alkudozzon és egyezkedjen az itt élő népek sorsáról.

A falun végzett munka

A falun kifejtett tevékenységük során a kommunistáknak különös figyelmet a következő kérdésekre kell fordítaniuk:

a) mozgósítaniuk kell a parasztok tömegeit abban a harcban, amelynek célja, hogy a szegény parasztokat az állami, nagybirtokosi, egyházi és más erdőkből ingyenesen lássák el tűzifával;

b) küzdeniük kell azért, hogy felmentsék a parasztokat az összes olyan büntetések alól, amelyeket a falusi nyomor folytán elkövetett, ún. erdei, mezei és hasonló károk miatt róttak ki rájuk;

c) harcolniuk kell a nagybirtokosok, az egyház és az állam, továbbá a városi burzsoázia tulajdonában levő földnek a kevés földdel rendelkező és a föld nélküli parasztok közötti felosztásáért;

c) oda kell hatniuk, hogy csak a szegényparasztok és szükség esetén a középparasztok között osszák fel az ún. falusi egységeket, amelyeket eddig többnyire csak a gazdag parasztok használtak;

e) küzdeniük kell azért, hogy megszűnjön a paraszti termékekre, de különösen a parasztok által fogyasztott termékekre kivetett pótdadó (Horvátország);

f) harcolniuk kell azért, hogy a legszegényebb parasztok adója megszűnjön, a középparasztoké csökkenjen, a falusi gazdáké (kulákoké) és a nagybirtokosoké pedig növekedjen;

g) oda kell hatniuk, hogy megszűnjenek a városban árusított paraszti termékek után fizetendő különféle fogyasztási adók;

h) küzdeniük kell azért, hogy a szegényparasztok kamatmentes hitelt kapjanak, valamint hogy a parasztságot ellássák különféle vetőmagvakal és más kellékekkel.

A szakszervezetekben kifejtett tevékenység

A szakszervezetekben és a vállalatokban, valamint az egyéb tömegszervezetekben kifejtett mindennemű tevékenységük során a kommunisták a munkásság mindennapi érdekeiért folytatott küzdelem élharcosai és szervezői kell hogy legyenek. Az üzemekben és a tömegszervezetekben a szervezetlen munkásokkal együtt bizottságokat kell alakítaniuk a munkásosztály egységének fokozására, továbbá az EMSZ és a többi szakszervezet, így például a HMSZ, a JMSZ és a keresztény szakszer-

vezetek munkástagjaival. Ezeknek az egységbizottságoknak a feladata a következő kell hogy legyen:

a) a vállalatokban dolgozó összes munkásokat tömörítenie kell a munkások közös bajai ellen és közös mindennapi érdekeiért folytatott harcban;

b) az egységbizottságok maguk köré kell hogy gyűjtsék a vállalatok összes munkásait, és a kommunisták vezetésével szilárd harci egységgé kell őket szervezniük, hogy erősítsék és őrizzék az osztályszakszervezetek mozgalmát, és küzdjenek a munkások egyéb jogaiért. Ebben szigorúan óvakodni kell holmi sémáktól és olyan szervezeti formáktól, amelyek e bizottságokat csak elszigetelnék a tömegektől. E harci egységet különféle béremelési követelésekben és sztrájkokban kell edzeni, amelyekben a kommunistáknak élen kell járniuk példaadó harcosságukkal;

c) a kommunistáknak a szakszervezetekben küzdeniük kell az ellen, hogy a párttagok a szakszervezetbeli szociáldemokrata vezetők áruló szerepe miatt meneküljenek az EMSZ-ből, mert ily módon gyengül az osztályszakszervezetek mozgalma és a munkások harca, ezért a munkások ki lesznek szolgáltatva a munkaadók fosztogatásának;

d) határozottan küzdeni kell egyes kommunisták és szimpatizánsok szektássága ellen, mert ez gátolja a többi, nem osztályjellegű szakszervezettel (a HMSZ-szel, a JMSZ-szel) való együttműködést, de egyidejűleg e szakszervezetek munkástagjai előtt kíméletlenül le kell leplezni a bennük mesterkedő reakciós vezetőségeket és az efféle vezetőknek a szerepét;

e) a munkástömegek előtt szüntelenül le kell leplezni a szociáldemokrata vezetők áruló, szakadár és talpnyaló szerepét.

Az ifjúság körében végzett munka

A JKP ötödik értekezlete az egyik legfontosabb feladatként az ifjúsággal való munkát tűzte a tagság és a pártvezetőség elé. Az ifjúságnak a különféle reakciós pártok és csoportok, de különösen a papok befolyása alóli megszabadításáért vívott küzdelmet fáradhatatlanul folytatni kell; ez legyen az összes kommunisták, de különösen az ifjúság soraiból való kommunisták legfőbb gondja. Hogy e fontos munka minél eredményesebb legyen, ahhoz:

a) a sajtó útján, előadásokkal és egyéb munkaformákkal az ifjúság körében le kell leplezni a burzsoáziának a tanuló- és a munkásifjúság ellen irányuló különféle reakciós intézkedéseit;

b) egyfelől ismertetni kell az ifjúság előtt az ifjú nemzedéknek a burzsoá társadalombeli nehéz helyzetét, másfelől szemléltetni a Szovjetunió ifjúságának boldog és kulturált életét;

c) meg kell magyarázni az ifjúságnak, hogy az idejétmúlt kapitalizmus a fiatalok vérével akarja meghosszabbítani életét, ezért igyekszik

különféle szervezetek és az egyház révén, a nemzeti gyűlölet mesterséges szításával, a hősiesség magasztalásával és egyéb módszerekkel mindenáron magához kötni és a háborúra felkészíteni az ifjúságot:

d) a pártszervezeteknek az összes kommunista fiatalokat az ifjúság körében való munkán kell hagyniuk, és sokoldalú segítséget kell nekik nyújtaniuk;

e) az ifjúkommunistáknak a legnagyobb figyelmet az inasok, a falusi fiatalok és a tanulóifjúság körében kifejtett munkára kell összpontosítaniuk;

f) a pártszervezetek át kell hogy engedjék a teljes kezdeményezést a kommunista ifjúsági szervezetnek, csak arra kell ügyelniük, hogy az ifjúság körében helyesen érvényesüljön a párt irányvonala;

g) hogy a pártszervezetek eredményesen teljesíthessék itt említett feladataikat, ahhoz az összes párttagoknak, de különösen a vezető elvtársaknak jól meg kell ismerniük az összes ifjúsági kérdésekkel kapcsolatos teendőket és a párt erre vonatkozó irányvonalát.

A nők körében folytatott munka

Az ötödik értekezés megállapítja, hogy némely pártszervezetekben még mindig el van hanyagolva a nőekkel folytatott tevékenység, hogy az elvtársak nem fordítanak kellő figyelmet e fontos munkára, hanem vagy az ösztönösségre, vagy magukra az elvtársnőkre, a kezdeményezésére bízzák, sőt nem is adják meg az általuk kért segítséget. Ezért szükség van arra, hogy:

a) az összes pártszervezetek a lehető legnagyobb figyelmet fordítsák a nők körében kifejtett munkára, különösen a szakszervezetekben és a többi tömegszervezetben;

b) a szervezetek erre a munkára ne csak elvtársnőket jelöljenek, ki, hanem elvtársakat is;

c) a pártszervezetek minél fokozottabb figyelmet fordítsanak a munkásság soraiból és a szegényebb rétegekből való nőkre, és különböző tanácsokkal, illetve más módon megadják nekik a lehetséges segítséget;

d) a nők általános polgárjogaiért, a férfiakéval azonos vállalati, hivatali és egyéb munkát végző nők azonos fizetéséért küzdve egyszermind harcoljunk a burzsoá feminizmus ellen, amely szakadékot teremt a munkások és munkásnők között, hogy ezáltal tompítsa az osztályharc életét.

Szervezeti feladatok

1. Az ötödik értekezés feladataul tűzi az összes pártszervezeteknek, hogy a lehető legnagyobb figyelmet fordítsák a párt szervezeti megerősítésére és a pártkáderek képzésére:

a) a pártszervezeteknek szigorúan tartaniuk kell magukat ahhoz az elvhez, hogy a párt a vállalatokban, a szakszervezetekben, a különböző tömegszervezetekben és másutt alakított szervezeti egységek (sejtek) alapján épüljön;

b) a sejteknek rendszeresen, hetente legalább egyszer ülést kell tartaniuk;

c) az összes pártszervezetek, de különösen a nagyobb ipari központok (Trbovlje, Jesenice, Maribor, Zenica, Kragujevac, Zágráb stb.) pártszervezetei gyorsan le kell hogy küzdjék az üzemi, bányatelepi és más szervezeteknek a sejtek megalakításával kapcsolatos munkájában tapasztalt eddigi fogyatékoságokat;

d) rendkívül fontos, hogy pártsejtek alakuljanak a vasutakon, a vasúti műhelyekben és fűtőházakban, a postahivatalokban, a városi közlekedésben, a hajóforgalmi és egyéb közlekedési intézményekben, mert ez előfeltételét alkotja annak, hogy eredményesen küzdjünk a munkásosztály jobb jövőjéért;

e) minden pártszervezetnek a lehető legnagyobb gondot kell fordítania a falusi pártsejtek működésére. Különösen fontos, hogy ebben az értelemben a szerbiai elvtársak tegyenek döntő fordulatot, hiszen pártszervezetek nélkül nem lehet eredményes munkát végezni falun, nem lehet sikeresen munkálkodni a munkás-paraszt szövetség megeremelésén;

f) az összes pártszervezeteknek megfelelő figyelmet kell fordítaniuk a katonaságban kifejtett tevékenységre, állandó kapcsolatot kell tartaniuk ottani tagjaikkal, és a vezetőség erre vonatkozó irányadóival összhangban utasítaniuk kell őket, szigorúan ügyelve a sajátos körülmények és a hadseregben elterjedt kémkedés miatti titoktartásra;

g) a pártszervezeteknek minél több nőt kell bevonniuk a pártba, és azon kell lenniük, hogy vezető funkciók ellátására képesítsék őket.

2. Új káderek nevelése és a vezető káderek felkészítése, valamint a párttagság elméleti és politikai képzettségének fokozása végett az értekezlet a vezetőség feladatául tűzi, hogy:

a) sürgősen szervezzen pártiskolákat az egész országra érvényes egyetemes programmal;

b) válogasson ki és a tartományokban helyezzen el megfelelő számú előadót és instruktort;

c) szervezzen különleges tanfolyamokat az előadók számára;

d) minél előbb lássa el a szervezeteket elegendő mennyiségű leninista irodalommal, elsősorban pedig *Az SZK(b)P történetével*;

e) az iskolák és tanfolyamok mellett az összes párttagok önállóan vagy csoportokban tanulmányozzák a pártanyagokat és a leninista irodalmat;

f) ennek érdekében a pártszervezetek kötelezően alakítsanak illegális és féllegális könyvtárakat, létesítsenek az illegális pártanyag megőrzésére szolgáló rejtékhelyeket, mert már tűrhetetlenné vált, hogy mindjárt elolvasása után rendszeresen óriási mennyiségű pártanyag semmisül meg.

3. A pártban megnyilvánuló különféle elhajlásokkal és a még mindig megalapuló pártellenes elemekkel kapcsolatban:

- a) fokoznunk kell a politikai éberséget;
- b) fokoznunk kell az éberséget azokkal a különféle gyanús elemekkel és provokátorokkal szemben, akiket az osztályellenség a párt soraiba akar csempészni;
- c) fokoznunk kell a pártfegyelmet és a feladatok végrehajtásának ellenőrzését mind az egyes párttagokra, mind a pártszervezetekre vonatkozóan;
- d) fokoznunk kell a tagok, különösen pedig a vezető elvtársak egyéni felelősségérzetét;
- e) fokozottabb gondot kell fordítanunk a káderek megerősítésére, a kedves, figyelmes és elvtársias viszonyulásmódra, a körültekintő kádernevelésre;
- f) a pártszervezeteknek nem kell húzódozniuk az új, fiatal elvtársaknak vezető helyekre való kiemelésétől;
- g) fel kell hagyni a tagfelvételben megnyilvánuló bürokratikus eljárással, vagyis azzal, hogy a végtelenségig kell várni a magasabb fórumok arra vonatkozó döntésére, vajon fel lehet-e venni valakit a pártba, vagy nem. A sejteknek joguk van az önálló tagfelvételre, csupán kétes esetekben vagy kizárt tagok újbóli felvételekor kell magyarázatot vagy jóváhagyást kérniük;
- h) kizárás előtt minden tagot bizottság előtt kell kihallgatni, csak a provokátorokat és a veszélyes pártellenes elemeket kell kihallgatás nélkül eltávolítani.

4. A párt megtisztítása és megszilárdítása végett még határozottabban meneszteni kell a pártból a trockistákat és a pártellenes elemeket. A párttagoknak és pártszervezeteknek nem szabad elhanyagolniuk a trockizmus és a reakciós szociáldemokratizmus elleni harcot, hiszen ez a két irányzat közösen igyekszik megbontani a pártot és gyengíteni a munkásosztály harcát.

A reakció áldozatainak megsegítése

Nehéz feladataik végrehajtása során a pártszervezetek készek kell hogy legyenek az áldozatvállalásra is. Az osztályellenség egyre fokozottabb erőszakot alkalmazza a dolgozó néppel szemben: az ellenállás növekszik, de mind nagyobb a segítségre szorulóak száma is. Egyre nagyobb figyelmet kell fordítanunk arra, hogy minél felelősségteljesebben és módszeresebben munkálkodjunk a reakció áldozatainak sokoldalú megsegítésén. Az e téren kifejtett eddigi munka igen szép eredménnyel járt, de ez még mindig túlságosan kevésnek bizonyult a felmerülő szükségletekhez képest. A segítségnyújtás csakugyan szerteágazó kell hogy legyen, ki kell hogy terjedjen a bántalmazottak legszélesebb körére, ha

pedig azt akarjuk, hogy e segítség szerteágazó és sokoldalú legyen, a segítségnyújtóknak is a legszélesebb tömegeit kell mozgósítanunk. A párttagoknak nagyobb figyelemmel, több munkával, több kezdeményezéssel, gyakoribb ellenőrzéssel kell viszonyulniuk ehhez a kérdéshez; egyik legfontosabb munkaterületüknek kell ezt tekinteniük, de nem szabad szektás módon eljárniuk, hanem tömöríteniük kell mindazokat, akik bármivel segíteni hajlandók.

*

A mai nehéz és sorsdöntő idők tudatában az V. értekezlet úgy véli, hogy a pártnak meg kell kétszereznie az előtte álló feladatok teljesítésére irányuló erőfeszítéseit. A pártfegyelemért és a párton belüli mindennemű elhajlás ellen folytatott harcban — a pártegység megőrzéséért vívott küzdelemben — kíméletlenül tisztogatni kell a pártot az összes kártékony elemektől, a harcban kell fejleszteni és edzeni a pártot, úgy, ahogyan erre a nagy Lenin tanított bennünket, ahogyan erre a nagy Sztálin tanít bennünket, ahogyan a történelem legforradalmibb pártjának — az SZK(b)P-nek a megalkotóitól tudjuk. A kizsákmányoltak és elnyomottak tömegeiért vívott harcban, a tömegekkel tartva minden küzdelemben, e tömegek élén harcolva a Kommunkista Internacionálé zászlaja alatt, a Jugoszláv Kommunkista Párt megszerzi az összes dolgozó és elnyomott tömegek bizalmát, betölti a jugoszláv munkásosztály élcsapatának szerepét, méltó helyet foglal el a Kommunkista Internacionálé szekcióinak sorában.